

zaaknummer 2012 T 934

13 januari 2014

De Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland, verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [plaats],
hierna te noemen: klager,
juridisch adviseur: mw. mr. J.P.C. van den Bogaard, advocaat te
Eindhoven

tegen:

wijlen **[naam]**,
geboren op [datum] te [plaats], overleden op [datum] te [plaats]
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde,
tijdens zijn leven lid van de Orde der Minderbroeders Kapucijnen.

1. De procedure

Het klaagschrift is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 5 augustus 2013. Op 1 oktober 2013 is bij de griffie een inhoudelijke reactie op het klaagschrift ingekomen van [naam], Provinciale Overste van de Nederlandse Kapucijnen.

Op 18 december 2013 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

Klager is verschenen. Hij heeft zijn standpunt toegelicht. Hij werd bijgestaan door zijn juridisch adviseur mr. Van den Boogaard voornoemd.

Namens de Orde is verschenen de provinciaal Overste [naam] voornoemd.

2. De klacht (zakelijk weergegeven)

2.1. Klager verbleef in de periode 1957 tot en met 1960 intern op het juvenaat [naam] te [plaats] van de broedercongregatie O.L. Vrouwe van Zeven Smarten, welk onder leiding stond van broeder [naam]. Af en toe bezocht [aangeklaagde] het juvenaat om daar werkzaamheden te verrichten. Hij behoorde tot de orde van de Minderbroeders Kapucijnen. Zo hield hij periodiek een gesprekje met alle juvenisten. Klager heeft pas onlangs vernomen dat dit plaatsvond in het kader van 'geestelijke begeleiding'; hij heeft dit zelf nooit als zodanig ervaren. Evenmin heeft hij ervaren dat het aangeklaagdes taak zou zijn om seksuele voorlichting te geven.

Tijdens de studie-uren moesten de juvenisten om beurten naar aangeklaagde. Na het bezoek ging de leerling dan weer verder met de studie. Op de dagen dat [aangeklaagde] aanwezig was, moest klager soms wel drie keer per dag langskomen. Bij het eerste bezoek via de

gebruikelijke trap links. Daarna werd hem verteld dat hij 's avonds een andere route moest lopen en een andere ingang moest nemen. Achteraf realiseerde klager zich dat hij dan ongezien door de broeders naar aangeklaagde liep.

Tijdens de bezoeken vroeg aangeklaagde al vanaf de eerste keer aan klager om zijn broek uit te trekken en met ontblote geslachtsdelen op de rand van de tafel te gaan zitten. Aangeklaagde pakte dan een doosje met crème en smeerde daarmee de geslachtsorganen van klager in. Hij bleef erover wrijven en bewoog de voorhuid van klager op en neer. Aangeklaagde zei daarbij dat de voorhuid van de penis opgerekt moest worden. Klager was seksueel totaal onwetend en ervoer het als beangstigend, vooral ook omdat aangeklaagde altijd een zeer rood aangelopen gezicht kreeg met een gelaatsuitdrukking die heel anders was dan in andere situaties. Bovendien mocht hij tegen niemand iets zeggen, ook niet tegen de ziekenbroeder [naam], die bij kwaaltjes functioneerde als intermediair naar de huisarts.

Thuis lag klager huilend op bed en zei dat hij niet terug wilde. Hij kon het echter niet opbrengen om te vertellen wat er gebeurde.

Klager heeft destijds bij een van de paters van Marienhill, die beurtelings de ochtendmis kwamen doen, om een biecht gevraagd en daarin verteld over zijn angst en de 'behandelingen'. Na dit gesprek is het misbruik gestopt. Er is echter nooit met klager over gesproken. Klager kan zich nog levendig herinneren dat broeder [naam] op een ochtend in de refter mededeelde dat [aangeklaagde] niet meer zou komen en dat "sommigen van jullie wel weten waarom", waarbij het leek dat met name klager werd aangekeken.

2.2. Klager heeft veel te kampen gehad met ziekte, zowel van zijn ouders als van hemzelf. Ook op relationeel vlak heeft klager vele problemen ervaren. Hij vermoedt dat het feit dat hij te weinig kon geven op seksueel gebied ertoe heeft geleid dat in ieder geval één van zijn relaties is stuk gelopen. Klager heeft zich op seksueel gebied altijd geremd gevoeld en kan er pas de laatste twee jaar van genieten. Klager heeft het misbruik altijd verborgen gehouden. Pas toen [internaat] volop in het nieuws kwam, begon het gebeurde bij klager op te spelen. Hij heeft zich in 2010 gemeld bij Hulp en Recht. Ook toen pas heeft hij zijn partner ingelicht. Toen kwamen veel onverwerkte emoties naar boven. Klager heeft een gesprek aangevraagd bij de Broeder [naam], overste van de broedercongregatie O.L. Vrouwe van Zeven Smarten. Dit gesprek heeft plaatsgevonden op 21 juni 2012 en klager heeft een verslag daarvan bij het klaagschrift gevoegd. Klager is pas onlangs begonnen met de actieve verwerking van het gebeuren.

2.3. Klager hoopt met deze procedure het misbruik te kunnen verwerken. Mogelijk kan hij ook in contact komen met mede-slachtoffers, om duidelijkheid te krijgen wat er precies gebeurd is in die tijd.

3. De reactie (zakelijk weergegeven)

Aangeklaagde is overleden en kan geen weerwoord geven. De Overste heeft in zijn reactie gesteld dat uitgebreid onderzoek is verricht naar de levensloop van aangeklaagde. In de periode waarop de aanklacht betrekking heeft was aangeklaagde voornamelijk godsdienstleraar, begeleider en vertrouwenspersoon op jongensinternaten. Na bespreking met ouders en directie van scholen gaf hij ook seksuele voorlichting. Ook organiseerde hij op vele plaatsen in Nederland retraites en bezinningsdagen. Vanaf [jaar] woonde hij in het kapucijnenklooster in [plaats]. Door de maatschappelijke ontwikkelingen werd zijn werk overgenomen door anderen of hield het op. De meeste scholen kregen een moderator, een vast persoon die rechtstreeks verbonden was aan de school en onder de bisschop stond. Uit verschillende bronnen komt waardering voor zijn werk naar voren.

Hij concludeert dat geen aanwijzingen zijn gevonden voor een mogelijk seksueel misbruik. In die tijd was het seksueel voorlichten van jongens een speciaal vak. Aangeklaagde heeft dit op verschillende scholen en internaten gedurende vele jaren met instemming van de schoolleiding gedaan. Ook in het gesprek met overste [nam] wordt gewag gemaakt van wellicht wat vreemde methoden die aangeklaagde hanteerde bij het geven van seksuele voorlichting, maar ook deze broeder ziet er geen seksueel misbruik in. Uit de rapportage kan onvoldoende worden afgeleid dat de angsten en klachten van klager het gevolg zijn van seksueel misbruik door aangeklaagde. De overste kan de gebeurtenissen bevestigen noch ontkennen. Daarmee is niet gezegd dat hij reden heeft om aan te nemen dat klager onwaarheid spreekt. Indien het misbruik in alle redelijkheid kan worden aangenomen, dan acht de orde dit zeer verwerpelijk en wordt oprecht verontschuldiging aangeboden en spijt betuigt voor hetgeen klager is aangedaan.

De Overste heeft ter zitting toegevoegd dat het gedrag van aangeklaagde past in dat tijdperk waarin veel geëxperimenteerd werd en ook over de schreef is gegaan. Hij ziet gedrag van aangeklaagde als passend in het kader van historische seksuele revolutie.

4. De beoordeling

4.1. Volgens de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

4.2. Bij de vraag of sprake is van seksueel misbruik in de zin van deze Procedure, is naar het oordeel van de Klachtencommissie niet bepalend of klager dat subjectief zo ervaren heeft, noch of aangeklaagde dat oogmerk had. Voor de Klachtencommissie geldt in deze als criterium of die handelingen of gedragingen door een buitenstaander objectief bezien en redelijkerwijs kunnen worden geduid als ongewenste, seksueel getinte handelingen of gedragingen. Het aanraken van geslachtsorganen van een persoon door een derde is seksueel misbruik, tenzij voor dat aanraken een rechtvaardigingsgrond bestaat. Medische noodzaak kan een rechtvaardigingsgrond zijn. Aangeklaagde was echter geen medicus en legde klager bovendien zwijgplicht op, ook naar de medisch intermediair broeder [naam]. Onder deze omstandigheden moeten de door klager gestelde feiten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van de Procedure. Dit wordt eens te meer ondersteund door de constatering van klager dat aangeklaagde een zeer rood hoofd en een geheel van de 'normale' situatie afwijkende gezichtsuitdrukking had.

4.3. Er zijn ongeveer vijfenvijftig jaar verstreken sedert de feiten die klager aangeklaagde verwijt zich hebben afgespeeld. Alleen al door het overlijden van aangeklaagde zijn deze feiten niet meer in detail te onderzoeken. Wél is voor de Klachtencommissie aannemelijk geworden dat de gebeurtenissen die klager schetst hebben plaatsgevonden.

Klager moest gedurende een periode van twee jaar regelmatig, en soms wel drie keer per dag, voor aangeklaagde zijn broek uittrekken en met ontblote geslachtsdelen op de rand van de tafel gaan zitten, waarna aangeklaagde met crème de geslachtsorganen van klager insmeerde, erover bleef wrijven en de voorhuid van klager op en neer bewoog.

De Klachtencommissie is hiervan overtuigd geraakt, in de eerste plaats door de authentieke wijze waarop en de details waarmee klager zijn verhaal heeft verteld.

Daarnaast wordt zijn verklaring ondersteund door de verklaring van Broeder [naam] die ongeveer in dezelfde tijd als klager – twee jaar eerder - leerling was van het juvenaat. Ook

deze moest – hij dacht eenmaal per maand – bij aangeklaagde verschijnen. Ook hij heeft zijn penis wel eens moeten tonen aan aanklaagde, zodat hij een en ander kon toelichten. Als aangeklaagde aanstalten maakte tot ‘meer’, maakte hij hem duidelijk dat hij dat niet op prijs stelde.

4.4. Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagde met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidsrelatie hoogst kwalijk is geweest. Klager was ten tijde van de aanvang van het misbruik pas 13-15 jaar oud. Aangeklaagde was voor hem iemand waarin hij vertrouwen moest kunnen stellen.

4.5. Gelet op het feit dat aangeklaagde is overleden kunnen tegen hem geen maatregelen meer worden genomen. De gegrondverklaring van de klacht, alsmede de erkenning van het leed dat klager is aangedaan en een oprechte spijtbetuiging kunnen wellicht bijdragen aan de vermindering van dat leed.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de Overste van de Orde der Minderbroeders Kapucijnen de klacht gegrond te verklaren.

Dit advies is vastgesteld op 13 januari 2014 door mr. C.C. de Rijke-Maas, voorzitter, drs. A.A.M. Oostveen en mr. M.P.P.M. Merx, leden, bijgestaan door drs. M.G.M. van Rijnstra, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klager en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van artikel 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de kerkelijk gezagsdrager en aan klager verzonden.

Op grond van artikel 21.1 van de Procedure stelt de kerkelijk gezagsdrager binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klager schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die hij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.

Op grond van artikel 21.3 van de Procedure geeft de kerkelijk gezagsdrager daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van artikel 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de kerkelijk gezagsdrager.